

4

Vragenuur

Vragen van het lid Braakhuis aan de minister van Financiën over het bericht "Rabo zet mes in hypotheek".

De heer **Braakhuis** (GroenLinks):
Voorzitter. Wij weten allemaal dat de woningmarkt op slot zit. Het is voor nieuwe toetreders tot de woningmarkt bijna niet meer mogelijk om een fatsoenlijke hypotheek te krijgen. De doorstroming is er niet. Scheefwonen in de huursector voorkomt dat ook. Er is iets nodig om iedereen weer gewoon een huis op zijn of haar maat te kunnen laten kopen. Het slot moet er vanaf.

Een van de grote obstakels in het loskrijgen van die woningmarkt is – u raadt het al – een van de h-woorden van dit kabinet. Dat zijn woorden die je niet mag uitspreken maar die steeds met een "h" beginnen, zoals hervormen en herstructureren, maar nu gaat het dan om de hypotheekrenteaftrek. Uiteindelijk komt de Rabobank dan maar zelf met een idee. "Als de minister het niet doet", denkt de Rabobank, "moeten we het zelf maar doen." En dus stelt de Rabobank voor om in 30 jaar tijd van de hypotheekrenteaftrek af te komen door mensen annuïtair te laten aflossen, dus gewoon met een vast bedrag per maand gedurende 30 jaar, maar wel zodanig dat je ook aflost. Per slot van rekening berekenen de banken toch al de toelaatbare hoogte van je hypotheek op basis van een annuïtair aflossingsschema. Dus de klant kan dat trekken, maar de Staat kan het eigenlijk ook trekken. Want dit kabinet bezuinigt zich suf op alle fronten en hier ligt een potje van 12 mld. structureel dat men laat liggen. Dat begrijp ik niet.

Ik wil heel graag uitleg van de minister waarom hij het initiatief nu overlaat aan de banken, hoe hij tegen het nationaal akkoord aankijkt waarop zij als banken onderling afstevenen – om dan maar zijn probleem op te lossen – en of hij blij is met de beweging van de banken, want zij helpen tenslotte dit kabinet aan het lostrekken van de woningmarkt.

Ten slotte heb ik nog een kleine vraag. De Rabobank denkt nog verder mee met de burgers, namelijk door het afschaffen van de zogenaamde verhuisbelasting ofwel de overdrachtsbelasting ter waarde van 6%. Ik krijg heel graag een antwoord van de minister of hij dat ondersteunt.

Minister De Jager:

Voorzitter. Er is natuurlijk nog maar heel recent een gedragscode afgesproken, waarmee deze Kamer, in het algemeen overleg van 18 mei, ook breed heeft ingestemd. Dat gaat om een beperking van overkreditering en de problemen ervan. 50% van de nieuwe hypotheekrenteaftrek moet annuïtair worden afgelost of gespaard. Die code treedt op 1 augustus in werking. Aan de teksten van deze gedragscode wordt niets meer veranderd. Er is wel overleg ter interpretatie van de code tussen de AFM en de sector. De banken zijn niet aan het afdwalen van het akkoord; daar moeten wij geen onduidelijkheid over krijgen. Ze hebben mij namelijk verzekerd dat ze nog steeds volstrekt voor-

nemens zijn om dit akkoord gewoon loyaal uit te voeren, wat ook kan rekenen op instemming van de Kamer.

Het plan waar de heer Braakhuis het over heeft, is het plan van een individuele bank. Naast het zojuist genoemde akkoord – het kabinet, de Kamer, de AFM en de sector zijn er onderling uitgekomen om het zo te doen – hebben wij geen voornemens. Dat is de heer Braakhuis volgens mij wel bekend, dus het is een beetje vragen naar de bekende weg. De drie partijen die de budgettaire paragraaf van deze regering steunen, hebben aangegeven dat ze de hypotheekrenteaftrek niet willen afschaffen en daarmee de belasting willen verhogen of de hypotheekrenteaftrek sterk willen beperken om daarmee geld op te halen. Dat is ook niet echt het probleem van de woningmarkt, want de hypotheekrenteaftrek bestaat al heel lang in Nederland. De problemen op de woningmarkt waar de heer Braakhuis het over heeft, zijn van zeer recente aard. Een en ander is een gevolg van de crisis. Wij proberen het vertrouwen in die hele markt weer te versterken. Het herstel van het vertrouwen in de markt na een financiële crisis duurt natuurlijk lang. De hypotheekrenteaftrek is echter niet de oorzaak van het feit dat het met de woningmarkt minder gaat.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks):

Ik ben dat helaas niet helemaal eens met de minister. De crisis is veroorzaakt door gretigheid en leven op de pof. In plaats dat dit kabinet de keuze maakt dat wij met ons allen wat minder op de pof moeten leven – wij gaan er dus voor zorgen dat wij het leengedrag van mensen hierop aanpassen door ze niet meer zelfs aan te moedigen om veel te lenen – steekt dit kabinet de kop in het zand. Voor dit soort zaken is ook gewaarschuwd door de FSB, de OESO, het IMF en DNB; allemaal gezaghebbende instituten. Als het er maar één was, kon de minister nog gelijk krijgen, maar als het er vier zijn, word ik ongerust als dit genegeerd wordt. Juist het feit dat er zich nu een nieuw momentum aandient – de Rabobank is de grootste hypotheekverstrekker van Nederland: ik meen 40% van de hypotheekmarkt direct of indirect in handen – verwacht ik dat dit een partij is die verduveld serieus genomen wordt door dit kabinet en dat er serieus gekeken wordt naar de oplossingen.

Het voorstel dat nu op tafel ligt en dat via de AFM besproken is, is een voorstel dat alleen maar gaat over overkreditering, waarbij de totale hypotheekschuld nog steeds 100% aftrekbaar kan blijven gedurende de hele looptijd. Je moet er alleen een spaarpotje naast hebben. Ik zeg niet dat het geen vooruitgang is, maar het kan blijkbaar, ook volgens de Rabobank, nog veel beter. Dat ben ik met de Rabobank eens. Waarom dan niet die handschoenen opgepakt en toch een keer hieraan beginnen? Ik weet het, het h-woord mag niet gebruikt worden, maar ik daag de minister uit om het h-woord vandaag toch uit te spreken.

Minister De Jager:

Ik heb het net wel uitgesproken, en wel een paar keer, in de context dat de hypotheekrenteaftrek al heel lang bestaat in Nederland, ook al voor de hoge stijging van de huizenprijzen en voordat de problemen op de woningmarkt zich aandienen. Juist in heel gezonde tijden van de woningmarkt ontstond de hypotheekrenteaftrek. De directe koppeling die de heer Braakhuis legt, ontken ik dus. Het leengedrag echter – daarover ben ik het wel eens met de heer Braakhuis – die overkreditering, is echt een probleem. Daar heeft ook het IMF op gewezen, net als ande-

De Jager

ren. Dat is nu juist de reden dat wij die gedragscode, die vrij breed in de Tweede Kamer is gesteund, hebben afgesproken. De heer Braakhuis zou, naar ik begrijp, het liefst nog verder willen gaan in het terugdringen van dat leen-gedrag, maar wij hebben die gedragscode afgesproken, juist om problemen van overkreditering bij consumenten te voorkomen. Daar wordt dus daadwerkelijk werk van gemaakt.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks):

Ik heb al eerder gezegd dat ik dat natuurlijk ook toejuich, maar dat gaat over overkreditering. Ik heb het over een kabinet dat de gewone burger genadeloos pakt met bezuinigingen en dat een structureel houdbaarheidseffect van 12 mld. domweg laat liggen. Dat kun je volgens mij niet uitleggen aan de burger. Hier heeft het kabinet de kans om de staatsschuld terug te dringen, om de jaarlijkse uitgave van 12 mld. terug te dringen. Dat is de handschoen die het kabinet laat liggen.

Minister **De Jager**:

De kwalificatie van de bezuinigingen laat ik even voor rekening van de heer Braakhuis. Bij het debat over de Voorjaarsnota hebben wij meer tijd; ik zal er nu niet op ingaan. Daarnaast sprak de heer Braakhuis over een houdbaarheidseffect van zoveel miljard. Wat hij daarover zei, komt neer op het op termijn afschaffen van de hele hypotheekrenteaftrek, en dat is gewoon een lastenverzwaring, een belastingverhoging. In Nederland hebben wij vrij hoge tarieven en snel ingaande schijven. Die moet je zien in relatie tot de hypotheekrenteaftrek. Als je alleen de hypotheekrenteaftrek zou beperken of afschaffen, ben je feitelijk de belasting aan het verhogen. Ook ben je de onzekerheid en de onrust op de woningmarkt alleen maar aan het aanwakkeren.

De heer **Tony van Dijk** (PVV):

Voorzitter. De minister weet net zoals de PVV dat de woningmarkt op slot zit. Er is een groot probleem. Mensen zijn heel onzeker over wat er gaat gebeuren met de woningmarkt. Deze minister laat echter het initiatief aan de AFM of aan de Rabobank om steeds weer proefballonnen op te laten, waardoor mensen nog onzekerder worden. Wanneer neemt de minister eindelijk de regie in dit dossier om de mensen tot rust te brengen, en maakt hij duidelijk dat er niets gebeurt met de woningmarkt en dat er niets gebeurt aan de hypotheekrenteaftrek? Zo kunnen mensen weer met een gerust hart een woning kopen.

Minister **De Jager**:

Ik neem toch niet aan dat de Partij voor de Vrijheid, met de nadruk op het laatste woord, de minister nu oproept om de Rabobank, een individuele bank, de mond te snoeren? Dat kan ik niet en dat doe ik niet. Wel zeg ik duidelijk wat het kabinetsstandpunt is. Wat het kabinet doet, is in lijn met wat de heer Van Dijk bedoelt. Voor het kabinet zijn de onrust en de onzekerheid op de woningmarkt absoluut de reden om niet te doen wat de Rabobank voorstelt ten aanzien van het beperken van de hypotheekrenteaftrek. Wel werken wij aan het aanpakken van het problemen van overkreditering. De hypotheekrenteaftrek pakken wij echter niet aan.

De heer **Bashir** (SP):

Voorzitter. Dit kabinet bezuinigt op alles en iedereen, maar één groep blijft helemaal ongemoeid, die van de hy-

potheekbezitters. Er wordt zelfs niet over gesproken om voor mensen met een villa de villasubsidie aan te pakken. Nu zelfs de banken praten over de hypotheekrenteaftrek, kan de minister van Financiën toch niet achterblijven en zijn mond daarover houden?

Minister **De Jager**:

Het kabinet zet de verhoging van het eigenwoningforfait voor woningen boven de 1 mln. voort. Die belasting blijft in de komende jaren stijgen. Deze heet ook wel de "villabelasting". Het is dus onjuist dat die er niet zou zijn. Daarnaast merk ik op dat de hypotheekbezitter gewoon een belastingbetaler is. Zonder de hypotheekrenteaftrek heeft de hypotheekbezitter een heel hoge belasting. Het is een farce om te zeggen dat het probleem is dat mensen te weinig belasting betalen. Het probleem is dat de overheid op dit moment te veel geld uitgeeft. Dat is de oorzaak van het tekort. Dat los je niet op door belastingen te verhogen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):

Voorzitter. De minister heeft aangegeven dat hij niet opeens allerlei voorstellen zal overnemen die door één individuele partij worden gedaan. Wij hebben het hierbij echter over de grootste hypotheekverstrekker van Nederland. Ik denk dat het in dit verband wel belangwekkend is om dit te noemen. Dat is niet het enige: andere banken hebben zich hierover ook positief betoond, bijvoorbeeld ING en ABN AMRO, de eigen bank van de minister. Ook wil de AFM welwillend naar het voorstel kijken. Dat komt omdat het voorstel heel veel voordelen heeft. De heer Koolmees en ik hebben dat allang ingezien. Daarom komen wij met een initiatiefwetsvoorstel hierover. Wij pakken het dus zelf op. Zegt de minister nu dat hij op geen enkel breed gedragen voorstel uit de branche een blik wil werpen?

Minister **De Jager**:

Ik heb een blik geworpen op het plan van de Rabobank. Dat moet ik wel doen, zeker als ik er vragen over moet beantwoorden in de Kamer. Ik heb er dus naar gekeken. De AFM heeft overigens, in een reactie op haar website, heel duidelijk gezegd dat zij de overeengekomen code gaat uitvoeren. Daaraan is dit kabinet gebonden. Deze is met een meerderheid van de Kamer afgesproken. Sommige partijen willen nog veel verder gaan met het beperken van de hypotheekrenteaftrek, maar de drie partijen die de budgettaire paragraaf van de coalitie ondersteunen, in het bijzonder de regeringspartijen VVD en CDA, hebben aangegeven dat zij de hypotheekrenteaftrek niet willen beperken. Dat is overigens ook in de verkiezingstijd al aan bod gekomen. Het is dus een beetje vreemd dat er kritiek uit de Kamer zou komen voor het niet uitvoeren van datgene wat in het verkiezingsprogramma staat.

De heer **Koolmees** (D66):

Voorzitter. Ik ben ook een beetje teleurgesteld over de terughoudende reactie van de minister op het Rabo-voorstel. Dit voorstel is inderdaad in lijn met het initiatiefwetsvoorstel van D66 en de ChristenUnie. Ik zie namelijk vier keer winst in dit voorstel. Dat zijn allemaal voordelen op punten waar de minister zelf mee bezig is, die hij belangrijk vindt. Waarom is hij dus zo terughoudend?

Minister **De Jager**:

De heer Koolmees noemt een aantal punten. Ten eerste. We moeten echt zeggen dat we op het punt van de overkrediteringsproblematiek een grote stap hebben gezet,

De Jager

overigens samen met de Kamer, door te zeggen dat we die problematiek op die manier gaan beperken en dat de AFM daarop gaat toezien. Ten tweede. De houdbaarheid is gewoon een belastingverhoging. De heer Koolmees kan het "houdbaarheidsverbetering" noemen, voor een bedrag van 12 mld., maar dat is gewoon 12 mld. meer belasting die belastingplichtigen betalen omdat ze op termijn dan geen hypotheekrenteaf trek meer hebben. Dat kunnen we wel mooier maken dan het is, maar dat neemt niet weg dat het zo is. Ten derde. Waarom niet? Omdat, nogmaals, VVD en CDA, de regeringspartijen, al van tevoren, bij de verkiezingen, duidelijk hebben gemaakt – het is heel transparant gebeurd – dat zij niet de hypotheekrenteaf trek zouden beperken op de manier waarop linkse partijen dat willen, omdat dat gewoon een lastenverzwaring is.

Mevrouw Blanksma-van den Heuvel (CDA):

Voorzitter. Het CDA zegt heel helder en duidelijk dat de afschaffing van de hypotheekrenteaf trek niet ter sprake is. Die blijft. De woningmarkt is echt gebaat bij deze rust; die ondersteuning kunnen wij geven. Het is wel belangrijk dat we, nu we nieuwe maatregelen hebben genomen tegen overkreditering, de nieuwe hypotheekcode implementeren.

De zorg die de fractie van het CDA heeft betreft de AFM. Wij hebben bepleit dat er maatwerk mogelijk moet zijn. Met name in de startersmarkt echter, wordt niet vastgehouden aan maatwerk. Wat gaat de minister doen om maatwerk mogelijk te maken voor banken die in de startersmarkt opereren?

Minister De Jager:

Er zal overleg plaatsvinden tussen de AFM en de sector. Dat heb ik al duidelijk gemaakt. De teksten van de code passen we natuurlijk niet meer aan, maar daarin staat bijvoorbeeld niet letterlijk dat een garantie van de ouders van een starter niet zou kunnen meetellen. Het is eigenlijk vrij logisch, ook in de geest van de code en niet in strijd met de tekst van de code dat een dergelijke garantie wel kan meetellen. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor het hebben van eigen vermogen. Je kunt nooit precies met een schaar knippen waar de grens ligt. De code hebben we afgesproken om de overkrediteringsproblematiek te beperken, dus dat moet gebeuren. Er is echter ruimte voor de AFM en de sector om over de interpretatie van de teksten te spreken.

De heer Huizing (VVD):

Ik sluit mij graag aan bij dit onderwerp want het baart mij zorgen. In het artikel staat dat al die regels onder druk van de AFM tot stand zouden zijn gekomen. Volgens mij is het echter nog steeds zo dat wij hier de regels vaststellen en dat de AFM controleert. Wij horen vaak uit de financiële sector dat banken niet meer durven afwijken van de code, terwijl ze dat wel toegestaan is volgens het "pas toe of leg uit"-principe, omdat er geen discussie mogelijk zou zijn met de AFM. De banken zeggen dan liever boetes en naming-and-shaming te voorkomen waardoor mensen die vroeger heel gemakkelijk een hypotheek konden krijgen, dat nu niet meer kunnen.

De voorzitter:

Dank u wel.

De heer Huizing (VVD):

Ik vraag de minister of hij het met mij eens is dat dit niet het doel is van de regels die we hebben opgesteld.

Minister De Jager:

Het doel is zeker niet het opleggen van boetes binnen grijze gebieden waarover onduidelijkheid is. Die duidelijkheid moet er eerst komen. Bovendien moeten de mogelijkheden in de code voor het "pas toe of leg uit"-principe daadwerkelijk worden genomen. De "leg uit"-component moet echter geen regel worden. In het verleden hebben we gezien dat dit wel gebeurde. Dat is ook uit onderzoek gebleken. De Kamer heeft daarover in het verleden heel terecht kritische vragen gesteld. Zij vond toen dat er veel te veel werd afgeweken van de afspraken die er waren. Dat mag natuurlijk ook niet. De waarheid ligt dus ergens in het midden. Wanneer er echter een "pas toe of leg uit"-principe is vastgesteld in de code, moet de "leg uit"-component daadwerkelijk kunnen worden toegepast zonder dat er een boete is, als het voldoet aan de geest van de code. Dit mag echter niet te vaak gebeuren. Het moet wel binnen de opzet van de code kunnen.

De voorzitter:

Dank u wel. De code is hier dat zowel de vraagsteller als de minister een halve minuut heeft.

De heer Plasterk (PvdA):

Voorzitter. De minister verwerpt het voorstel van de Rabobank, maar ik vraag mij af of dat er eigenlijk wel toe doet. Ik vraag mij af en vraag ook aan de minister of de hypotheekverstrekende banken in Nederland eigenlijk wel de instemming van de regering nodig hebben wanneer zij zich voornemen om voortaan alleen nog maar annuïtaire hypotheeken te verstrekken. Als de regering zich zo buiten de werkelijkheid plaatst dat zij zegt "daarover willen wij niet meepraten" wil ik deze plek gebruiken om de directeur van de Rabobank en de directeurs van andere banken uit te nodigen voor een symposium dat we op korte termijn kunnen organiseren om over dit onderwerp door te praten samen met alle politieke partijen die wél serieus willen meedenken.

Minister De Jager:

Ik ga niet in op de kwalificatie die de heer Plasterk geeft aan een en ander. Ik geef antwoord op zijn concrete vraag of banken op individuele basis wat strenger kunnen zijn, zonder dat er mededingingsvraagstukken aan bod zijn – daar ga ik even van uit, want daar wil ik me niet mee bemoeien – bijvoorbeeld door het aanbieden van annuïtaire hypotheeken. Daar kan ik niets aan doen. Dat is een productaanbod van een aanbieder. Wij stellen uiteindelijk wel de regels vast waarin staat of dat wel of niet verboden is. Daar gaan wij over.